

VEREJNÝ OCHRANCA PRÁV: MIMORIADNA SPRÁVA ODHAĽUJE ZÁVAŽNÉ PORUŠENIA ZÁKLADNÝCH PRÁV A SLOBÔD ZO STRANY POLÍCIE ZA OSTATNÝCH 13 ROKOV. SPRÁVA PRINÁŠA NÁDEJ NA ZLEPŠENIE SITUÁCIE.

Bratislava 31. marca 2025

Verejný ochranca práv, Róbert Dobrovodský, predložil dňa 28. marca 2025 Národnej rade Slovenskej republiky mimoriadnu správu, ktorá odhaľuje skutočnosti nasvedčujúce závažnému porušovaniu základných práv a slobôd konaním Policajného zboru. Správa obsahuje návrh na prerokovanie na najbližšej schôdzi Národnej rady Slovenskej republiky.

„Vážim si činnosť policajného zboru. Policajný zbor prispieva svojou činnosťou k ochrane práva na život, zdravie a ochranu majetku obyvateľov Slovenska. Počas mojich neohlásených návštev polície po celom Slovensku často vediem diskusie s policajtmi a policajtkami, a vnímam to, že nemajú optimálne personálne či logistické podmienky k výkonu ich činnosti. No práve oni sú tí nositelia zbraní a oni sú tí, ktorým naša spoločnosť zverila monopol na legálne násilie s cieľom nás chrániť. S mocou však prichádza ľudskoprávna zodpovednosť a cieľom tejto správy je ukázať im nedostatky s cieľom ich odstrániť“ uviedol verejný ochranca práv Róbert Dobrovodský.

Dôvodom predloženia mimoriadnej správy je zistenie skutočností, ktoré nasvedčujú tomu, že porušenie základného práva alebo slobody je závažné a týka sa väčšieho počtu osôb. Verejný ochranca práv poukazuje na prípady krutého, neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania s osobami pri kontakte s príslušníkmi Policajného zboru, ktoré sú v rozpore s národnými a medzinárodnými garanciami základných práv a slobôd.

„Prípád úmrtia človeka po zásahu košickej polície, ktorý na konci roka 2024 otriasol Slovenskom, násilie počas výsluchu, prípad zbitého človeka bez domova pred obchodným domom, bezdôvodná facka spútanej osobe, služobný zákrok voči Rómom z Milhosti, držanie viac ako tri dni človeka so zlomenými pätami v nelegálnom vyhradenom priestore, porušenie práv osoby držanej bratislavskou políciou bez riadnej evidencie vyše 12 hodín či služobný zákrok z marca 2023 v Útvare policajného zaistenia pre cudzincov Sečovce voči cudzincom. To všetko sú niektoré z prípadov, v ktorých som ja, alebo moje predchodkyne konštatovali porušenie základného práva na ochranu pred zlým zaobchádzaním v dôsledku excesívneho použitia sily zo strany policajta. Keďže ide o prípady za ostatných 13 rokov, tak to vo mne vyvoláva dôvodnú obavu, že nejde o zriedkavé zlyhávajúce jednotlivca. Domnievam sa, že v oblasti prevencie pred policajným násilím má Slovenská republika viacero systémových nedostatkov, ktoré priestor pre zneužitie

sily nezužujú, ale práve naopak, otvárajú.“ uviedol verejný ochranca práv Róbert Dobrovodský.

Mimoriadna správa má na zreteli dva základné ciele. Prvým cieľom je napomôcť Národnej rade Slovenskej republiky pri vykonávaní dohľadovej činnosti a taktiež prispieť k prevencii pri dodržiavaní základných práv a slobôd počas tých služobných zákrokov príslušníkov Policajného zboru, ktorými dochádza k zásahu do práva na život, na osobnú integritu a na ochranu pred zlým zaobchádzaním.

„Európsky výbor na zabránenie mučenia a neľudského či ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania (ďalej „Výbor CPT“) žiadal Slovenskú republiku už pred viac ako 8 rokmi, aby sa ukončila prax umiestňovania osôb do určených (predtým vyhradených) priestorov aj počas noci, aby polícia nepripútavala osoby k pevným predmetom na policajných staniciach ako sú radiátory alebo aby sa pri bezpečnostnej prehliadke ľudia nemuseli vyzliecť donaha a drepať. Žiaľ ani dnes sme na Slovensku tieto odporúčania neprevzali.“ uviedol verejný ochranca práv Róbert Dobrovodský.

Správa identifikuje päť kľúčových problémových oblastí:

1. **Nesplnené odporúčania Výboru CPT:** Nedostatočné zavádzanie systémových opatrení a pretrvávajúce problémy, ako napríklad ponižujúce zaobchádzanie pri bezpečnostných prehliadkach.
2. **Dôkazná núdza a nedostatočné zaznamenávanie použitia donucovacích prostriedkov:** Chýbajúce kamerové záznamy, nesprávne vyhodnocovanie dôvodov pre použitie donucovacích prostriedkov a prípady, keď záznamy o použití donucovacích prostriedkov neboli spísané vôbec.
3. **Neodôvodnené použitie donucovacích prostriedkov:** Prípady násillia počas výsluchu, spútanie osoby v nelegálnom priestore a použitie donucovacích prostriedkov bez adekvátneho odôvodnenia.
4. **Neprimerané použitie donucovacích prostriedkov:** Nedostatok vzdelávania policajtov a prípady použitia donucovacích prostriedkov, ktoré boli neprimerané danej situácii.
5. **Zlyhanie kontrolného mechanizmu:** Absencia nezávislého orgánu vyšetrovania policajných postupov a nedostatočná kontrola zo strany nadriadených.

Verejný ochranca práv navrhuje rozsiahle legislatívne a nelegislatívne odporúčania na predchádzanie policajnému násilliu. Medzi kľúčové návrhy patrí prísnejšia legislatívna úprava používania donucovacích prostriedkov, zavedenie efektívneho mechanizmu ochrany oznamovateľov v Policajnom zbore, posilnenie nezávislosti Úradu inšpekčnej služby a zavedenie povinného používania telových kamier pri výkone služobnej činnosti.

„Som presvedčený, že implementácia týchto odporúčaní prispeje k posilneniu prevencie zneužívania mocenského monopolu príslušníkmi polície a k zvýšeniu dôvery verejnosti v Policajný zbor,“ dodal Dobrovodský.

Prílohy:

Mimoriadna správa https://vop.gov.sk/wp-content/uploads/2025/03/mimoriadna_sprava_policia.pdf

Súvisiaca správa:

<https://vop.gov.sk/wp-content/uploads/2024/12/Tlacova-sprava-VOP-10.-12.-2024.pdf>

PRÍLOHA

NÁVRH ODPORÚČANÍ NA PREDCHÁDZANIE POLICAJNÉMU NÁSILIU

Legislatívne odporúčania

Prísnejšia legislatívna úprava používania donucovacích prostriedkov

Do zákona o Policajnom zbore doplniť nasledujúce garancie:

- Priebežné vyhodnocovanie pretrvávajúcej potreby používania pút.
- Zakotvenie povinnosti pravidelného vzdelávania policajtov o ľudskoprávnom kontexte používania donucovacích prostriedkov.
- Rozdelenie, ktoré donucovacie prostriedky je policajt oprávnený použiť, ak osoba kladie aktívny odpor a ktoré, ak osoba kladie len pasívny odpor.
- Okrem toho považujem za dôležité zakotviť do zákona explicitné obmedzenie času, ktorý môže osoba stráviť v určenom priestore.
- Zakázať pripútavanie osôb k pevným predmetom, resp. presnejšie vymedziť právomoc policajta pripútať osobu k vhodnému predmetu.

Právna úprava podmienok a priestorov pre vykonávanie bezpečnostných prehliadok

Odporúčam upraviť zákon o Policajnom zbore tak, aby sa podrobnosti o podmienkach a priestoroch na vykonávanie bezpečnostných prehliadok upravili záväznou právnou normou. Táto úprava by mala:

- Presne vymedziť okolnosti, za ktorých môže dôjsť k vykonaniu bezpečnostnej prehliadky, vrátane rozsahu jej vykonania.
- Určiť povinnosť vykonávať prehliadky v priestoroch, ktoré zaručujú rešpektovanie ľudskej dôstojnosti.
- Zasielať verejnému ochrancovi práv zoznam priestorov na vykonávanie bezpečnostných prehliadok v maximálnom možnom rozsahu identifikácie (ulica, označenie budovy, poschodie, číslo miestnosti, fotografia miestnosti a podobne).
- Stanoviť jednotný metodický postup pre príslušníkov Policajného zboru pri vykonávaní bezpečnostných prehliadok tak, aby obsahoval postupy pre tzv. „dvojkrovú“ prehliadku.

Zavedenie efektívneho mechanizmu ochrany oznamovateľov v Policajnom zbore

Odporúčam vytvoriť účinný mechanizmus na ochranu príslušníkov Policajného zboru, ktorý im umožní bezpečne a anonymne nahlasovať prípady násillia, nevhodného správania zo strany kolegov, porušovania predpisov, či akéhokolvek iného protiprávneho konania. Tento mechanizmus by mal:

Kontakt pre médiá: Mgr. Branislav Gigac, +421 911 707 122 / +421 903 910 726
branislav.gigac@vop.gov.sk, www.vop.gov.sk

- Zaručovať anonymitu a ochranu oznamovateľov pred prípadnými odvetnými opatreniami.
- Byť spravovaný nezávislým orgánom, ktorý zabezpečí objektívne prešetrenie podnetov.
- Zahŕňať jasné postupy pre prijímanie, evidovanie a riešenie podnetov.
- Poskytovať školenia a osvetu pre príslušníkov Policajného zboru o možnostiach bezpečného nahlasovania a o ich právach v tejto súvislosti.

Legislatívna úprava zásady primeranosti a subsidiarity pri používaní donucovacích prostriedkov

Odporúčam doplniť zákon o Policajnom zbore o všeobecnú povinnosť príslušníkov riadiť sa pri používaní donucovacích prostriedkov zásadou primeranosti a subsidiarity. Tá zdôrazňuje najmä:

- Použitie najmiernejšieho donucovacieho prostriedku, ktorý je súčasne spôsobilý dosiahnuť legitímny cieľ zákroku.
- Použitie donucovacieho prostriedku, ktorý zasahuje do základných práv a slobôd vo väčšej miere, len ak najmiernejší donucovací prostriedok nevedenie k zamýšľanému cieľu.
- Zabezpečenie primeranosti použitia donucovacích prostriedkov k zamýšľanému cieľu s ohľadom na ochranu základných práv a slobôd osôb.
- Okamžité ukončenie použitia donucovacích prostriedkov po dosiahnutí cieľa zákroku, alebo ak sa preukáže, že cieľ nemožno týmto spôsobom dosiahnuť.
- Ukotviť v zákone o Policajnom zbore, že policajt je povinný po obmedzení osobnej slobody osoby (najmä podľa ustanovenia § 17 ods. 2, § 19, § 42, § 49a) osobu ústne a následne poskytnutím informačného materiálu, ktorý je zverejnený na webovom sídle Kancelárie verejného ochrancu práv, poučiť o možnosti podať podnet.
- Ukotviť v zákone o Policajnom zbore (§ 64), že ak vzniknú pochybnosti o oprávnenosti alebo o primeranosti použitia donucovacích prostriedkov, alebo ak pri ich použití bola spôsobená smrť, ujma na zdraví alebo škoda na majetku, nadriadený policajt zašle úradný záznam vyhotovený podľa § 64 ods. 2 osobe, voči ktorej bol donucovací prostriedok použitý, spolu s poučením, že sa môže obrátiť s podnetom na Kanceláriu verejného ochrancu práv; k poučeniu sa priloží informačný materiál zverejnený na webovom sídle Kancelárie verejného ochrancu práv.
- Na splnenie navrhnutých nových povinností Národná rada zabezpečí v zákone o rozpočte primerané finančné krytie.

Za príklad dobrej praxe považujem **rakúsky model**, ktorý v zákone o policajnom zbore zakotvuje zásadu primeranosti, resp. subsidiarity takto. „Pri plnení úloh [polície] môžu [príslušníci] zasahovať do práv osoby len vtedy, ak je toto oprávnenie ustanovené v tomto spolkovom zákone, a ak na splnenie týchto úloh nepostačujú iné prostriedky, alebo ak je použitie iných prostriedkov neprimerané zásahu, ktorý je potrebné vykonať.“ „Ak sa zásah do ľudských práv ukáže ako nevyhnutný, možno k nemu predsa len pristúpiť, ak je to primerané dôvodu a želanému výsledku. Bezpečnostné orgány a orgány verejnej bezpečnostnej služby [si] musia: 1) vybrať spomedzi niekoľkých vhodných právomocí tú, ktorá bude mať pravdepodobne najmenší vplyv na dotknutú osobu; 2) vziať do úvahy, či je opatrenie namierené proti nevinnej osobe alebo proti osobe, od ktorej

nebezpečenstvo pochádza, alebo ktorej ho možno pripísať; 3) zabezpečiť, aby bol želaný výsledok primeraný škode a rizikám, ktoré môžu byť spôsobené; 4) zabezpečiť ochranu práv a oprávnených záujmov dotknutých osôb aj pri výkone velenia a donucovacej moci; 5) prestať vykonávať velenie a donucovaciu moc len čo sa dosiahne požadovaný výsledok alebo sa ukáže, že ho nemožno dosiahnuť týmto spôsobom.“

Kontrolné a zodpovednostné mechanizmy

Posilnenie nezávislosti Úradu inšpekčnej služby

Odporúčam posilniť prvky inštitucionálnej aj kolegiálnej nezávislosti Úradu inšpekčnej služby. Na absenciu nezávislého orgánu vyšetrovania policajných postupov a postupov iných štátnych orgánov voči fyzickým osobám upozorňuje verejný ochranca práv už od roku 2016.

Slovenská republika ale stále nevytvorila **podmienky pre nezávislé a účinné vyšetrovanie** policajných postupov. Takýto orgán by, podľa medzinárodných štandardov, nemal byť podriadený vláde Slovenskej republiky, nemal by byť súčasťou MV SR, polície a prokuratúry.

Zodpovednosť nadriadeného za vyhodnocovanie použitia donucovacích prostriedkov policajtom

Rozhodnutie o použití konkrétneho donucovacieho prostriedku je ponechané na policajta, ktorý je povinný dbať na zásady zákonnosti a primeranosti. Policajt je tiež povinný hlásiť použitie niektorého z donucovacích prostriedkov nadriadenému, bez ohľadu na výsledok použitia. Povinnosť nadriadeného prešetriť použitie donucovacieho prostriedku však zákon upravuje iba v tom prípade, ak ním došlo k spôsobeniu smrti, ujmy na zdraví alebo škody na majetku, alebo ak vzniknú pochybnosti o oprávnenosti alebo primeranosti jeho použitia. V tomto prípade musí nadriadený zistiť, či boli donucovacie prostriedky aplikované v súlade so zákonom.

Každé použitie donucovacieho prostriedku však predstavuje **zásah do integrity človeka**. Navrhujem preto, aby bolo každé hlásenie o použití donucovacích prostriedkov bezprostredne prešetrené nadriadeným, nie iba v prípade pochybností o oprávnenosti alebo o primeranosti ich použitia. Aby bolo takéto vyhodnocovanie nadriadeným efektívne, považujem za potrebné:

- Pravidelne školiť a trénovať nadriadených policajtov o správnom spôsobe vyhodnocovania oprávnenosti a primeranosti použitia donucovacích prostriedkov.
- Stručne odôvodňovať, prečo nadriadený považuje použitie donucovacích prostriedkov v preskúmanom prípade za oprávnené a primerané.
- Zaviesť zodpovednostný mechanizmus v prípade, ak nadriadený zanedbá svoje povinnosti riadne vyhodnocovať oprávnenosť a primeranosť použitia donucovacích prostriedkov.

Pravidelné výročné správy Policajného zboru o činnosti

Odporúčam zaviesť povinnosť predkladať Výročnú správu o činnosti Policajného zboru Národnej rade. Správa by mala zahŕňať aj:

- Štatistiky o použití donucovacích prostriedkov rozčlenené podľa jednotlivých typov a vyhodnotenie oprávnenosti použitia donucovacích prostriedkov (počet zistených neoprávnených zásahov a prijaté opatrenia voči príslušníkom).
- Informácie o podaných sťažnostiach – počet a charakter sťažností na postup policajtov, vrátane spôsobu ich vybavenia.
- Vyhodnotenie vzdelávacích programov a odbornej prípravy policajtov – najmä v oblasti ochrany ľudských práv a prevencie neprimeraného použitia sily.

Cieľom týchto správ by bolo zabezpečiť systematické monitorovanie a transparentnosť v oblasti používania donucovacích prostriedkov a ochrany základných práv. Pravidelné vyhodnocovanie týchto údajov umožní Národnej rade vykonávať efektívnejší dohľad a včas reagovať na potrebu prijímať ďalšie opatrenia. Ďalej odporúčam, aby verejný ochranca práv bol jedným z obligatórnych adresátov navrhovanej výročnej správy s možnosťou jeho pozvania na zasadnutie príslušnej zložky Národnej rady, pričom by disponoval právomocou vyjadriť písomné ako aj ústne stanovisko.

Posilnená a pravidelná kontrola Národnou radou

Tieto úlohy môže Národná rada napĺňať napríklad:

- Prerokovaním výročnej správy Policajného zboru.
- Zvolávaním pravidelných parlamentných výborov napríklad každých šesť mesiacov na tému policajného násillia.
- Realizáciou poslaneckých prieskumov zameraných na plnenie odporúčaní pre prevenciu policajného násillia.
- Zdôrazňovaním a podporovaním kultúry nulovej tolerancie voči neoprávnenému a neprimeranému použitiu sily.

Zavedenie povinnosti používania telových kamier pri výkone služobnej činnosti

Odporúčam zaviesť povinné plošné používanie telových kamier príslušníkmi Policajného zboru pri výkone služobnej činnosti, a to najmä v situáciách, ktoré predstavujú zvýšené riziko použitia donucovacích prostriedkov. Do času plného zabezpečenia telových kamier by mala byť na každú hliadku pridelená aspoň jedna telová kamera.

Rovnako tak odporúčam zrušiť výnimky z príkazu prezidenta Policajného zboru, ktorým zaviedol povinnosť vyhotovovať z tzv. akcií pod jednotným velením kamerový záznam. V zmysle tohto príkazu sa kamerové záznamy vyhotovujú z akcií pod jednotným velením v prípade, ak to situácia, technické možnosti a charakter služobného zákroku umožňujú.

Zabezpečiť výsluchové miestnosti audiovizuálnym zariadením

Odporúčam zabezpečiť, aby každá policajná stanica disponovala najmenej jednou výsluchovou miestnosťou vybavenou audiovizuálnym záznamovým zariadením. Tieto miestnosti by mali byť využívané výhradne na výsluchy osôb, čím sa zabezpečí vyššia transparentnosť procesov a ochrana práv zúčastnených osôb.¹ Súčasne je nevyhnutné ustanoviť pravidlá pre uchovávanie audiovizuálnych záznamov po dostatočne dlhý čas, najmenej však 14 dní, aby tieto záznamy mohli slúžiť ako relevantný dôkazový materiál.

Presadzovať povedomie o ľudskoprávných štandardoch medzi príslušníkmi polície a dôsledne žiadať ich dodržiavanie

Odporúčam pravidelne a verejne zdôrazňovať jasný signál pre všetkých príslušníkov polície zo strany ministra vnútra a prezidenta Policajného zboru o tom, že akékoľvek násilie a neprimerané použitie sily zo strany polície, vrátane vyhrožok, je neprípustné.

Zaviesť povinné školenie pre tých príslušníkov polície, ktorí sú povýšení do vedúcej (riadiacej) pozície, s cieľom prehĺbiť ich znalosť v oblasti dodržiavania ľudských práv a ich zodpovednosť za aplikáciu týchto práv podriadenými.

Pravidelné školenia k ľudskoprávnym aspektom používania donucovacích prostriedkov

Odporúčam, aby boli policajti pravidelne oboznamovaní s problematikou ľudských práv

Obmedzenie regionálnych vzťahových väzieb medzi vyšetrovateľmi a vyšetrovanými

Toto opatrenie je súčasťou môjho apelu na posilnenie nezávislosti Úradu inšpekčnej služby, ako nezávislej vonkajšej kontroly. Podľa súčasného stavu je Úrad inšpekčnej služby útvárom v pôsobnosti MV SR, ako osobitná súčasť Policajného zboru s pôsobnosťou pre celé územie Slovenskej republiky.

Úrad inšpekčnej služby sa organizačne člení na odbor inšpekčnej služby Západ, odbor inšpekčnej služby Stred a odbor inšpekčnej služby Východ. Toto organizačné členenie zároveň podmieňuje aj miestnu príslušnosť vyšetrovateľov Úradu inšpekčnej služby.

¹ Správa Výboru CPT z mimoriadnej návštevy Čiernej Hory v dňoch 07. - 13.06.2022, CPT/Inf (2023) 10, s. 21, para. 50.

Takéto nastavenie však, podľa môjho názoru, vytvára priestor pre vznik vzťahových väzieb medzi vyšetrovateľom a vyšetrovaným, čo môže mať vplyv na nezávislosť vyšetrovania. Odporúčam preto, aby sa každý prípad vyšetrovania policajta automaticky prideloval vyšetrovateľovi z iného odboru Úradu inšpekčnej služby než je región, v ktorom daný policajt slúži.